

szülőföldem

THIMÁR ATTILA (1969) Budapest

THIMÁR ATTILA

Szülőföldem – Felhők alatt, tetők fölött

Szülőföldünk mégis leginkább emlékeinkben él. Mire ráébredünk, hogy milyen sok különleges élményt, nélkülözhetetlen tudást kaptunk tőle, addigra megváltozik, átépítik, eltűnik. Emlékezetünkben viszont megmarad mindig olyannak, ahogy két-három-hat-hét évesen láttuk.

Sokat gondolkodtam azon, miként lehet szülőföldként értelmezni egy nagyváros kerületét. Néhány utcányi területet, amely még csak nem is külvárosi, kicsit vidékies hangulattal, és nem vadregényes, hegy-völgyes vidék gesztenyefákkal, hanem tömbházak, bérlakások, egyenlőtűk és -csütörtökök, kutyaszarus járdák, nyitva hagyott gangajtók, kelkáposzta- és a hagymásalap-szag világa.

Az ötödik emeleten laktunk, a tetők, a sok vörös és bordó cserép felett, a Gellért-hegytől a János-hegyi Erzsébet-kilátóig, a Hármashatár-hegyig terjedt a szemhatár, s ez olyan érzést adott, mintha egy kilátótorony tetején élnénk a város középpontjában. Legtöbbet a háztetőkből láttam, amikor szikráztak a tavaszi napfényben, vagy súlyosan csillogtak az őszi esők idején (akkor még volt őszi). Télen a hóbunda alattomosan bukott alá az utcára vagy a járókelők nyakába. Körben mindenhol galambok repkedtek, búgtak, burrogtak, s teleszarták a régi házak padlásait.

Hamar megszoktam, hogy erkélyünkről felülről látom az utcát, olyan magasságból, hogy minden kicsi volt ott lent, mintha játékból lenne, az emberek, az autók, a kutyák.

Talán nem is a látvány, inkább a hangok voltak a leginkább fontosak. A csarnok hangjai, ahová reggel ötkor hozták a nagy IFA teherautókkal az árut, és a sofőrök, rakodók hangos káromkodással kezdték lepakolni a ládákat, hordókat. Csapkodtak, pufogtak, zengett az egész utca, ilyenkor kezdett mindenki ébredezni. Azután délelőtt a játszótérre vonuló óvodások csivitelése hangzott fel, pontosan 10.15-kor, és visszafelé 11.45-kor. (Rendszer volt.) Egész nap a Terézvárosi-templom órájának hangja szabta egyenlő negyedekre az időt. Leginkább meghatározó mégis az este volt, amikor velünk szemben, lent, a mélyben a legendás Kispipa vendéglő várta a mulatni és vacsorázni vágyó vendégeket: minden este zongoraszóval. Kisbabakoromban még Seres Rezső klimpírozott, bár erre nem emlékszem, utána egymást váltották a zongoristák, esetenként kiegészülve más hangszeresekkel. Nyaranta, amikor végig az utcahosszat mindenki nyitva hagyta az ablakot éjszakára némi enyhülést remélve, egészen éjfélig lehetett hallgatni a zongoradallamba keveredő kanál- és villazörgést. Furcsa volt, egyszerre tűnt nagyviláginak és a vendéglőből áradó pörkölt- és káposztasaláta-szag miatt kisszerűnek. Minden este.

Aztán ahogy cseperedtem, megismertem a környező utcákat, az Erzsébet körutat (Lenin körút), az Andrásy utat (Népköztársaság útja), a széles kirakatokat, az újságosokat, a cukrászdákat, az esti séták fényárban úszó aszfaltját. Megtanultam, hová megyünk nadrágot venni, hová kabátot, hová cipőt, mikor és miért kell elmenni a Corvin áruházba vásárolni (iskolaköpeny). Megszoktam a zsúfolt kőrengeteget, ahol többet láttam erkélyeket, kariatidákat, oszlopfőket, mint zöld fákat, bokrokat. És közben sokat láttam a felhőket, ahogy a budai hegyek mögött lebukó nap megvilágítja pelyhes hasukat.

Egyszer eltévedtem – ahogy később olvastam, ez másokkal is előfordult – az Oktogonon (November 7-e tér), a kisföldalattiról szálltam le, s ahogy felgyalogoltam a felszínre, és körbenéztem, a két széles út közül nem tudtam megállapítani, hogy melyik melyik. Átmenetem egy zebrán, de nem segített, még mindig nem ismertem meg, hogy melyik lehet a Körút és melyik a Népköztársaság útja, mindkettő szélesnek, egyenesnek tűnt. Nem tudtam, merre indulhatnék el. Megijedtem, hogy sosem találok haza. Végül a villamos segített, mert az csak az egyik úton járt, és amikor elgördült előttem, betájtoltam a nyolcszögletű teret.

Az év egyik legkülönlegesebb élménye az augusztus huszadikai tűzijáték volt, mert ezt saját erkélyünkről tudtuk nézni. Már nyolckor kihurcoltam sorban a székeket, és vártam, hogy elkezdődjék a lövöldözés. Nagyjából a háromnegyedét láttuk, akkoriban ennyi ment a háztetők fölé. De kényelmesen néztem, nem tülekedve, hanem limonádét vagy kakaót szürcsölve.

Ahol laktunk, kicsiny, zárt világ volt, mert 1500 méteres körzeten belül volt a Csarnok, a Corvin áruház, a posta, a patika, az orvos, a patyolat, az óvoda, iskolák, hat mozi és hét színház. Tízperces sétálással el lehetett jutni mindenhová. Jármű nélkül értünk el mindent, amit a nagyváros adni tud. Komoly kirándulásnak számított nemcsak a Normafa, a Hárs-hegy, de még elvillamosozni nagymamámhoz az Etele útra (akkor Szakasits Árpád). Olyan felfedezőutakat, mint Békásmegyert, Kőbányát, Pestlőrincet, nem is nagyon vállaltam, nem tűnt kisebb kalandnak, mint Amudsen és Scott vetélkedése.

Iskolába messzebb jártam, felfedeztem a járműveket, átszállásokat, zsúfoltságot, az életveszélyes metró-csapókapukat, a zötykölve szállító trolibuszokat. Lassan megismertem az egész várost. Úgy tűnt, mintha minden állandó, változatlan lenne: az utcák mindig egyformán piszkosak, a plakátok egyformán idétlenek, a buszok, villamosok ugyanúgy késnek. Aztán mégis minden átalakult.

Harminc évvel később történt, hogy éppen abban az utcában volt a munkahelyem, ahol gyerekkoromban laktam. Sokszor elsétáltam a szülőházam előtt. De teljesen kitatarozták, vakolták, lefestették. Rá sem ismerhetni, hiányoznak a lehullott vakolatfoltok. Az utcában egykor működött kis boltok, trafikok bezártak vagy átváltoztak más üzletté. A Csarnokba Spar költözött – igaz, ide is reggel ötkor hozzák az árut –, új szórakozóhelyek nyíltak, odébb teljesen modern irodaházat húztak fel égiszerű daruk. A játszótér dombjai összeszementek. Vagy lekoptak? A kapualjából sehol sem csap ki a dohos szag, mert mindenhol szigorúan zárják azokat.

Mindaz, ami megmaradt, már csak az emlékeimben él.

